

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 123 | 24-30 Ekim 2022

(İlgili kaynakların linkleri İngilizce versiyonda yer almaktadır.)

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 34 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir görüş belgesinde söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir veritabanı vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

26 Ekim: Adli Tıp Kurumu, tutuklu Kürt siyasetçi Aysel Tuğluk'un sağlık durumunun cezaevinde kalmaya uygun olmadığı yönünde bir rapor yayımladı. Demans teşhisi konulan ve serbest bırakılması yönünde sivil toplum tarafından çağrıda bulunulan Tuğluk, 27 Ekim günü serbest bırakıldı.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevinden ihraç edilen ve 6 Ağustos 2019 tarihinde ortadan kaybolduğu ihbar edilen eski kamu çalışanı Yusuf Bilge Tunç'tan bir haber alınamadı. Tunç'un ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örneklerinden biri oldu.

28 Ekim: Anayasa Mahkemesi, Şubat 2019'da Ankara'da ortadan kaybolan ve altı ay sonra Ankara

Emniyeti'nde zayıflamış ve bitkin halde ortaya çıkan eski öğretmen Özgür Kaya ile ilgili bir başvuruyu reddetti. Kaya'nın kaçırılmış olabileceğine işaret eden delillere ve çok sayıda rapora rağmen verilen ret kararında, kaybolma süreciyle ilgili daha önce aile üyeleri tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan bir başvurunun geri çekilmesi gerekçe gösterildi.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

24 Ekim: İstanbul'da bir işçi protestosuna müdahale eden polis bir kişiyi gözaltına aldı.

26 Ekim: İstanbul'da Şebnem Korur Fincancı'nın gözaltına alınmasına karşı düzenlenen protestolara müdahale eden polis 62 kişiyi geçici olarak gözaltına aldı.

27 Ekim: Mersin Valiliği, mahkum yakınlarıyla dayanışma temalı bir sivil toplum etkinliğini yasakladı.

27 Ekim: Bir Antalya mahkemesi, gösteri düzenledikleri için yargılanan 48 sendika aktivistinin beraatına hükmetti.

28 Ekim: Ankara savcıları, Türk Tabipleri Birliği (TTB) yöneticilerinin görevlerinden uzaklaştırılmasını ve yerlerine kayyum atanmasını talep etti. Söz konusu girişim TTB Başkanı Şebnem Korur Fincancı'nın tutuklanmasının ardından geldi. Fincancı, Türk ordusunun Kuzey Irak'ta kimyasal silah kullandığı iddiaları hakkında soruşturma talep eden sözleri nedeniyle tutuklanmıştı.

28 Ekim: İstanbul'da hasta mahkumlarla ilgili bir nöbet eylemine müdahale eden polis, aktivistler Fince Akman ve Cemile Çiftçi'yi gözaltına aldı.

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

24 Ekim: İstanbul'da polis, sosyal medyadaki bir videoda Türk lirasını tuvalete attığı bir video yayınlayan Mika Can Raun'u gözaltına aldı. Devletin egemenlik alametlerini aşağılamakla suçlanan Raun, mahkemeye çıkarılmasının ardından adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

24 Ekim: İzmir savcılar, bir baro toplantısında yaptığı konuşma nedeniyle Aryen Turan isimli bir avukat hakkında soruşturma başlattı. Soruşturmaya konu toplantıda Turan, Türk ordusunun Kuzey Irak'ta kimyasal silah kullandığı iddialarını dile getirmişti.

25 Ekim: Birkaç farklı ilde ev baskınları düzenleyen polis, Kürt azınlığa ilişkin yayın yapan Mezopotamya ve Jinnews çalışanı 12 gazeteciyi gözaltına aldı. Söz konusu gazetecilerden dokuzu 29 Ekim günü çıkarıldıkları mahkeme tarafından tutuklanırken, diğerleri adli kontrol şartıyla veya ev hapsi tedbiriyle serbest bırakıldı.

25 Ekim: Bir İstanbul mahkemesi, sivil toplum kuruluşu yöneticisi Murtaza Demir'i, kaleme aldığı bir köşe yazısında cumhurbaşkanına hakaret ettiği suçlamasıyla 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezasına mahkum etti.

26 Ekim: İstanbul'da polis, Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve önde gelen insan hakları savunucusu Şebnem Korur Fincancı'yı gözaltına aldı. Türk ordusunun Kuzey Irak'ta kimyasal silah kullandığı iddiaları hakkında soruşturma talep ettiği için terör örgütü propagandası yapmakla suçlanan Fincancı, ertesi gün çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklandı.

26 Ekim: İstanbul'da polis, bir gösteriyi takip eden gazeteci Eylem Nazlıer'e fiziksel saldırıda bulundu.

26 Ekim: Bir Aydın mahkemesi, yayınladığı bir haberdan dolayı yargılanan gazeteci İnci Aydın'ı beraat ettirdi.

26 Ekim: Bir Ankara mahkemesi, hükümet muhalifi Tele1 kanalına Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından geçtiğimiz hafta verilen üç gün yayın durdurma cezasını iptal etti. Söz konusu ceza, bir programda konuk olan bir muhalefet milletvekilinin Diyanet'e yönelik eleştirel sözleri nedeniyle verilmişti.

27 Ekim: Bir İstanbul mahkemesi, Türk Kızılayı'ndaki usulsüzlük iddiaları hakkındaki haberleri nedeniyle

muhabir İsmail Arı'ya iki yıl hapis cezası verdi ve hükmün açıklanmasını geri bıraktı.

28 Ekim: İstanbul'da polis, gazeteci Ümit Zileli'yi cumhurbaşkanına hakaret ettiği suçlamasıyla geçici olarak gözaltına aldı.

28 Ekim: İstanbul'da havalimanı polisi, Kırım Tatarı gazeteci Gülsüm Halilova'yı, geçici olarak gözaltına aldı. Gözaltı işleminin Rusya'nın talebi üzerine yapıldığı duyuruldu.

28 Ekim: İstanbul'da polis, bir adliye önünde hasta mahkumlarla ilgili düzenlenen gösteriyi takip eden gazeteciler Gülistan Dursun, Zeynep Kuray ve Hayri Tunç'a fiziksel saldırıda bulundu. Kuray müdahale sırasında gözaltına alındı.

İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARI

26 Ekim: İstanbul'da polis, Türk Tabipleri Birliği (TTB) Başkanı ve önde gelen insan hakları savunucusu Şebnem Korur Fincancı'yı gözaltına aldı. Türk ordusunun Kuzey Irak'ta kimyasal silah kullandığı iddiaları hakkında soruşturma talep ettiği için terör örgütü propagandası yapmakla suçlanan Fincancı, ertesi gün çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklandı.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

26 Ekim: World Justice Project (WJP) tarafından yayımlanan hukukun üstünlüğü endeksinde Türkiye 140 ülke arasında 116. sırada yer aldı.

27 Ekim: İnsan hakları aktivistleri, bir Denizli savcısının bir kişi hakkında Gülen hareketiyle bağlantılı kişilerin cenaze merasimlerine katıldığı için soruşturma başlattığını duyurdu.

KÜRT AZINLIK

25 Ekim: Birkaç farklı ilde ev baskınları düzenleyen polis, Kürt azınlığa ilişkin yayın yapan Mezopotamya ve Jinnews çalışanı 12 gazeteciyi gözaltına aldı. Söz konusu gazetecilerden dokuzu 29 Ekim günü çıkarıldıkları mahkeme tarafından tutuklanırken, diğerleri adli kontrol şartıyla veya ev hapsi tedbiriyle serbest bırakıldı.

25 Ekim: Ankara'da polis, gözaltına aldığı Kürt gazeteci Berivan Altan'ı ters kelepçeledi ve sözlü olarak kötü

muameleye maruz bıraktı. Aynı operasyon kapsamında gözaltına alındı bir diğer Kürt gazeteci olan Öznur Deđer'in de götürüldüğü polis merkezinde fiziksel şiddete maruz kaldığı duyuruldu.

25 Ekim: Diyarbakır'daki bir kadın cezaevinde gardiyanlar, çıplak arama uygulamasına direnen Kürt gazeteci Derya Ren'e fiziksel saldırıda bulundu.

26 Ekim: Adli Tıp Kurumu, tutuklu Kürt siyasetçi Aysel Tuğluk'un sağlık durumunun cezaevinde kalmaya uygun olmadığı yönünde bir rapor yayımladı. Demans teşhisi konulan ve serbest bırakılması yönünde sivil toplum tarafından çağırıda bulunulan Tuğluk, 27 Ekim günü serbest bırakıldı.

26 Ekim: Adıyaman'da polis HDP il yöneticisi Hüseyin Uzun'u terörizm suçlamasıyla gözaltına aldı. Uzun ertesi gün çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklandı.

27 Ekim: Batman'da polis HDP üyeleri Barış Avşar, Muhammet Sevacı ve Fikret Soysal'ı terörizm suçlamasıyla gözaltına aldı.

CEZAEVİ KOŞULLARI

27 Ekim: Bir Afyon cezaevi, Hüsamettin Uğur isimli bir mahkum tarafından milletvekili Ömer Faruk Gergerliođlu'na gönderilen bir mektuba el koydu ve Uğur'a disiplin cezası verdi.

MÜLTECİLER VE GÖÇMENLER

24 Ekim: İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), yayımladığı bir raporda, Türkiye makamları tarafından Şubat-Temmuz 2022 arasında yüzlerce Suriyeli mültecinin keyfi şekilde tutuklanarak Suriye'ye sınırışı edildiğini açıkladı.

26 Ekim: Ankara'da bir Somali restoranı işleten ve polisin ırkçı tacizlerine hedef olmasının ardından gözaltına alınarak bir sınırışı merkezine götürülen Muhammed Abdullah isimli kişi serbest bırakıldı.

26 Ekim: Alman federal polisi, medyaya yaptığı bir açıklamada, Ocak-Eylül 2022 döneminde Almanya'da iltica talebinde bulunan Türk vatandaşlarının sayısının bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 254 artış gösterdiğini duyurdu.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

24 Ekim: Gülen hareketiyle irtibatlı olduğu suçlamasıyla tutuklanan Nagehan Yüksel isimli öğretmen, bir milletvekiline yazdığı mektupta, Eskişehir'deki bir cezaevine nakli sırasında gardiyanlar tarafından çıplak aramaya maruz bırakıldığını duyurdu. Yüksel ayrıca, olayı milletvekiline açıkladığı mektubu nedeniyle disiplin kuruluna sevk edildi.

24 Ekim: İzmir'de polisin gözaltındaki Cebrail Gündođdu isimli bir kişiye kötü muamelede bulunduğu duyuruldu.

24 Ekim: Antalya'daki bir kadın cezaevinde gardiyanlar, başka bir cezaevinden nakil yoluyla gelen Hatice Kaymak isimli bir mahkuma kötü muamelede bulundu.

24 Ekim: Antalya'daki bir cezaevinin müdürü, başka cezaevlerinden nakil yoluyla gelen 15 mahkuma sözlü saldırıda bulundu.

25 Ekim: Ankara'da polis, gözaltına aldığı Kürt gazeteci Berivan Altan'ı ters kelepçeledi ve sözlü olarak kötü muameleye maruz bıraktı. Aynı operasyon kapsamında gözaltına alındı bir diğer Kürt gazeteci olan Öznur Deđer'in de götürüldüğü polis merkezinde fiziksel şiddete maruz kaldığı duyuruldu.

25 Ekim: Diyarbakır'daki bir kadın cezaevinde gardiyanlar, çıplak arama uygulamasına direnen Kürt gazeteci Derya Ren'e fiziksel saldırıda bulundu.

26 Ekim: Hakkari'de askerler bir köyde gözaltına aldıkları 16 yaşındaki bir çocuğa fiziksel şiddet uyguladı. Konuyla ilgili raporlarda söz konusu çocuğun daha sonra ildeki bir hastaneden rapor talebinin reddedildiği duyuruldu.

26 Ekim: İstanbul'da polis, bir gösteriyi takip eden gazeteci Eylem Nazlıer'e fiziksel saldırıda bulundu.

27 Ekim: İstanbul'daki bir kadın cezaevinde gardiyanlar mahkumlara fiziksel saldırıda bulundu.

27 Ekim: Ankara'da polis, gözaltına alınan Türk Tabipler Birliği başkanı Şebnem Korur Fincancı'nın duruşmasını takip etmek üzere adliyeye gelen bir grup doktora fiziksel saldırıda bulundu.

27 Ekim: Ankara'da polis, adliye önünde bir kişiye fiziksel saldırıda bulundu.

27 Ekim: Batman'da polis gözaltında bulunan üç kişiye fiziksel saldırıda bulundu.

28 Ekim: İstanbul'da polis, bir adliye önünde hasta mahkumlarla ilgili düzenlenen gösteriyi takip eden gazeteciler Gülistan Dursun, Zeynep Kuray ve Hayri Tunç'a fiziksel saldırıda bulundu.

28 Ekim: Adana'da bir zabıta görevlisi bir seyyar satıcıya fiziksel saldırıda bulundu. Belediye konuyla ilgili açıklamasında söz konusu zabıtanın görevden uzaklaştırıldığını ve hakkında yasal işlem başlatıldığını duyurdu.

SINIR ÖTESİ KÖTÜ MUAMELE

25 Ekim: Hükümete yakın bir gazetede, İsveç'te yaşayan eski polis amiri Murat Çetiner'in gizlice çekilmiş fotoğrafları yayımlandı ve ev adresi ifşa edildi. İsveç'in NATO üyeliğine itirazını kaldırma karşılığında Türkiye'nin iadesini istediği siyasi muhalifler listesinde Çetiner'in adı da yer alıyor.